

l'incorporà a la família de *fora* (com si fos *fora de si*), que ajudada per la influència valenciana (basada en l'ús robust de *fur* a València) féu que el mot prengués peu en ús popular i literari fins en el Principat [«gran en excés», Belv.; Lab. 1839];³ l'admissió que li donava el *DOrt.* li ha estat retirada pel *DFa.* Verament no és enterament indispensable, car en la major part dels casos es pot reemplaçar per *desenfrenat*, *descompassat*, *desmesurat*, en altres fins per *aparatós*, *ostentós*, *desbocat*, *descompost*. Però reconeguem que de vegades el matis hi perd. La condemna del *DFa.* em sembla excessiva, i em decanto a judicar-la susceptible de revisió, entre altres raons perquè un mot que figura ja tres cops en un clàssic màxim com JoMartorell té dret ja per això sol a considerable respecte (veg. les cites en el *DAg.*, que n'hi afegeix una d'una glosa mallorquina, vot de Marian Aguiló presumible, que també ha de pesar) (fa estrany de trobar en aquest mateix lloc del *DFa.* el suspecte mot *desafiu*, que aquest sí que és ben prescindible).

Aforar ['oferir una mercaderia per tal o tal preu', *JRoig*, 7484; veg. la cita supra] (sobta un poc de no trobar-lo en Bast-Bass.); *aforament* [1431: «del *aforament* de les carns salades», cita de Careta, *Barbr.*, p. 459, que amb raó el recomana en lloc del cast. *aforo*]; *afor*, *aforable*, *aforació*, *aforada*, *aforador*. I deixi-se'm preguntar als especialistes en la història institucional: ¿no fóra possible que *desaforat* hagués nascut de la idea de 'fora del *for* o preu raonable' més aviat que del *desafuero* jurístic? Així ens explicariem millor l'anomalia que aquest suposat estrangerisme ja figurei en Jaume I i en dos clàssics del S. xv. Com a jutge el lingüista ací es recusa i s'atindrà al que ells dictaminin.

¹ L'ed. Rosselló, en aquest (p. 612) porta «temets ho com seny sí que mor»; i Alòs ho va corregir, amb motiu en tot cas, perquè hi sobrava una síl·laba i es veuen per aquí alguns parells de síl·labes amb la mateixa consonant inicial que donen peu a sospitar diplografies. Ho corregí traient *ho*, i no sé si comptava amb una base en algun ms., però de tota manera així el text continua amb sentit ben obscur i fins més impossible que amb el de Rosselló. Si només ho féu per la hipermetria, és clar que la correcció havia de ser una altra: segurament llevar-ne el *que*, deixar-hi *ho*, i atribuir la *s* de *si* al nominatiu *senys*, deixant *hi mor*, text igual al del v. 386. En un lloc diu que el *mal hi mor*, en l'altre que el *seny hi mor*, text convincent precisament per l'antítesi.
² *Homenaje a MzPi.*, 1925, II, 106-107. — ³ En l'ús del cat. central tant o més que això significa 'que obra sense dominar-se', 'desmesurat'. Ignasi Iglésias, després de parlar amb el general Brandeis, cap de les forces de repressió dels insurgents de la setmana de juliol de 1909, digué a l'ajuntament que el cap de les tropes «estava *desaforat*» (veg. *Di. i Records* de P. Coromines).

FURA o FURÓ, 'bestiola que s'entafora en els caus per caçar conills', derivats del ll. *fūr* 'lladre', especialment el que roba sense violència aprofitant distrac-

cions o introduint-se furtivament en els llocs. □ 1.º *doc.*: *fura*, 1372, *JcMarc*; 1393; *furó*, 1398, i ja figura *FURO*, -ONIS, com a llatí tardà hispànic en el S. vii.

Un doc. mallorquí de 1393 porta dues vegades separades la menció de «cans ne *fures*» (*BSAL* VI, 186a). Ben poc posterior és el passatge d'A. Turmeda: «Si volets saber qui só, / són la Illa de Mallorca. / --- / De molt honrat menestral / yo só ben acompanyada, / --- mos pageses, ab falcons, / a cavall, van a la caça, / ab filats e ab *furons*; / cascú son delit percaça, / e passen llur vida grassa, / axí con los ciutadans» (*NCL* x, 115.27); «*furon*: Wiesel», *Voc. Cat.-Al.* de 1502 (§ 1326); de la presència del derivat *furar* en Eiximenis sembla que es pot deduir que el que s'usava en el seu parlar era *fura*. OPou els registra tots dos (si bé amb alguna preferència per a *fura*, que posa primer): «*fura* o *furo*: viverra, ictis» (*TbPu.*, 55); és el que fa quan hi ha una discrepància entre el mot usat en el P. Val. i el de Girona (ciutat seva) i del Princ., si bé altres cops força freqüents prefereix l'afavorida a Val. (en el cas oposat s'entreueuen sovint algunes raons); que ací *furó* figura a títol de mot preferit a Val. i *fura* del Princ., ho confirma un doc. del Penedès datable també de c. 1575: «no sia ningú que gos ca<s>sar en dit terme perdius, conils a pena de --- perdut lo perdigot y *fura*» (*BABL* III, 43).

Les dades disponibles mostren que l'àrea dels dos noms és més aviat complexa i que la distribució en *fura* dels dialectes orientals (cat. or. i balear) i *furó* del val. i cat. occ., només és certa en termes vagues i amb força reserves. De tota manera no crec que hi hagi hagut altra distinció que la geogràfica.¹ Els escr. Renaix. no semblen haver usat altra cosa que *fura*: «ab la sendera a la butxaca, y la *fura* a l'esquena, anava en les tardetes d'ivern a 'resseguir' caus, pera proporcionar-se algun llorigonet», Vidal i Val. (*Rosada d'estiu*, 115); «lo conill s'ha encauhat y falta conèixer lo cau per llansar-hi la *fura*», P. Briz (**Coronel d'Anjou*, 107); «com si lluquessen l'amagatall, y, confonent-lo ab un *llodrigó*, l'empaytessen ab la *fura*», Pons Mass. (*Trascant* p. l. S., 18).

Tanmateix, cal advertir que la distinció geogràfica indicada no sembla ser exacta més que en el sentit que, almenys avui, *fura* és general en els dominis oriental y balear (també ross. segons *AlcM*), però també de certes parts dels altres dialectes: Pirineu enllà arriba fins a Andorra (*AlcM*) i és la forma més estesa en les altes valls del Pallars, Tor, Farrera, Tavascan (1932-4), Aneu (*AlcM*); d'altra banda, paral·lel a la mar s'estén fins més enllà de l'Ebre: Gratallops, Torre de l'Espanyol (1936), i fins i tot seguiria a Tortosa i Gandesa i gran part del P. Val., segons *AlcM* (Cast. Pna. Sueca, Alcoi; Escrig 1851 els dona tots dos), si bé dubto molt que sigui d'«Alacant» com diu *AlcM*.

D'altra banda, consta que diuen *furó* en algun racó conservador de l'Alt Pallars (Areu, 1933), a la Pobra de Segur (ZRocafort, *BCEC* IX, 70) i cap a les Garrigues (Pobra de Cérvoles, 1935), i pertot, si fa no fa, més enllà del Xúquer (Estubeny, Castelló de Rugat,² Castell de Castells, Guadalest, Novelda, el Pi-